

'40-'45 geeft ons wel te denken over asielbeleid

Kinderrechten

Het afnemen van internationaal erkende rechten aan illegalen en hun kinderen kan niet. Een vergelijking met de oorlog is volkomen op haar plaats.

door Machiel Keestra

Kun je de behandeling van afgewezen asielzoekers vergelijken met het lot van de Joden in de Tweede Wereldoorlog? Minister Verdonk vindt van niet en is verontwaardigd over alle verwijzingen in die richting. Verdonk leek vorige week te worden bijgevallen door rabbijn Soetendorp met zijn opmerking dat destijds uitroeiing het einddoel van het beleid was.

Wij – Joodse Nederlanders, van wie sommigen als kind ondergedoken tijdens de Tweede Wereldoorlog – vinden dat er wel degelijk lessen getrokken moeten worden uit het verleden: vooral het beleid omtrent de gedetineerde asielzoekerkinderen heeft onze grote ongerustheid en morele verontwaardiging opgeroepen. Het sluipenderwijs en met goedkeuring van het parlement en bevolking uitvoeren van maatregelen die moreel verwerpelijk zijn, is volgens ons alarmerend.

Conclusie van die ontwikkeling moet zijn, gezien het lot van gedetineerde asielzoekerkinderen zoals de veelbesproken Hui, dat de wetgeving en procedures van onze rechtsstaat nog niet de gewenste morele resultaten opleveren. Wetgeving en procedures lopen vaak uit de pas met morele overtuigingen. Dat is onvermijdelijk, omdat er ook gestreefd moet worden naar een juridische consensus terwijl er moreel een grotere diversiteit kan heersen in een bevolking. Aan de andere kant is die spanning tussen recht en moraal een feit dat overheid, parlement en bevolking goed voor ogen moeten houden. Volgens ons is die spanning in drie opzichten te herkennen in de behandeling van gedetineerde asielzoekerkinderen. Bovendien zijn zij slachtoffer van een ontrecting of 'illegalisering' die in-

derdaad wrange associaties oproept: er worden aan deze kinderen rechten onthouden die feitelijk behoren tot de basisrechten waartoe wij ons in Nederland verplicht hebben – omdat onze publieke moraal hierop aandrong. Omdat dit proces van 'illegalisering' vaak plaatsvindt in de ruimte tussen recht en moraal, is oplettendheid voor ons burgers geboden: vroeger en nu nog steeds.

We mogen er niet van uitgaan dat allerhande internationale mensenrechten- en kinderrechtenverdragen voldoende garanties bieden. Volgens de rechterlijke uitspraak van 29 september immers bevat dat laatste verdrag 'geen normen die zonder nadere uitwerking in nationale wetten en regelgeving door de rechter direct toepasbaar zijn'. Kortom, Nederland heeft zich te houden aan allerhande verdragen, maar de praktijk is vaak anders. Zonder actieve inzet van parlement en overheid blijven de nodige aanpassingen van onze wet- en regelgeving dus achterwege. Ook als het overheidsbeleid juridisch acceptabel is, kan het nog steeds tegen de geest van nobele verdragen zijn. Er kan dan nog sprake zijn van een ontbrekende vertaalslag in de nationale wetgeving.

Maar – en dit is de tweede factor waarin de spanning tussen recht en ethiek zichtbaar is – wetgeving alleen is geen garantie voor een moreel acceptabel beleid. Als bijvoorbeeld de overeengekomen procedures onzorgvuldig worden uitgevoerd, dan kunnen er situaties ontstaan, die niet voorzien waren in de oorspronkelijke wet. Een zorgvuldige procedure kenmerkt zich door gepaste snelheid, zeker wanneer het om kinderen gaat. Voor jonge kinderen spelen immers onderwijs en socialisering een belangrijke rol in hun ontwikkeling en als door nalatigheid van de overheid die procedure jaren duurt, kunnen kinderen veel ernstiger geschaad worden dan volwassenen. Zelfs als de wet hun – net als hun ouders – geen burgerrechten toekent, draagt de overheid toch verantwoordelijkheid voor deze kinderen.

Want – en dit is de derde plek waar we de spanning tussen recht en moraal kunnen zien – door toedoen van de moraal is het recht steeds aangepast. Zo zijn velen nu

blij met een vrouwelijke minister, terwijl haar betovergrootmoeder niet eens mocht stemmen. Niet alleen seksisme, maar ook racisme (antisemitisme) en 'speciesisme' hebben we met nieuwe wetgeving bestreden, volgend op voorafgaande morele insluiting van vrouwen, niet-blanken en dieren.

Ook de structureel ongelijke verdeling in ons land van rijkdom, kansen en gezondheid heeft eerst tot morele veroordeling geleid, die vervolgens via wetgeving en sociaal-politiek beleid bestreden wordt. Natuurlijk zijn hier praktische bezwaren: zo verdienen bestaande rechten ook een zekere bescherming. Desalniettemin valt het feit dat mensen puur op basis van hun geboorteplaats of nationaliteit een totaal verschillend levenslot treft moreel niet te rechtvaardigen. Dit geldt natuur-

lijk nog sterker voor kinderen, die nog geen verantwoordelijkheid voor hun eigen lot of hun samenleving dragen. Er is geen morele rechtvaardiging voor mondiale verschillen. Daarom mogen wij mensen die proberen deelgenoot te worden van onze welvaart, niet zien als immoreel of misdadig. Wij mogen onze belangen verdedigen, maar dienen zulke asielzoekers een zorgvuldige, snelle en veilige behandeling te bieden – inmiddels weten we dat de overheid daar vaak niet aan voldoet.

Toch is dit ook in het belang van ons, burgers van dit land. Immers, wij willen niet moreel medeverantwoordelijk zijn voor het feit dat er in onze samenleving weer nieuwe vormen van onrechtvaardigheid en ongelijkheid gecreëerd worden. Vandaar dat een 'fatsoenlijke samenleving' zelfs aan illegale mede-

bewoners elementaire rechten toekent, zoals onderwijs, gezondheidszorg en veiligheid. Voor kinderen geldt, dat wij nog grotere zorgvuldigheid moeten betrachten, en daarbij is hun nationaliteit ondergeschikt.

De zorg voor asielzoekerkinderen is helemaal zoek wanneer de minister aan alleenstaande moeders de keuze voorlegt: of het kind meenemen in detentie, of het kind onderbrengen in een pleeggezin. Wanneer het hier zou gaan om een misdadige ouder, iemand die de samenleving en daarmee ook haar kind nu eenmaal schade berokkend heeft, is dat nog te billijken. Maar in dit geval van kinderen van asielzoekers, die reeds jarenlang (wegens onzorgvuldigheid van de overheid) onderdeel van onze samenleving zijn, is toelating met hun ouders moreel de enige juiste keuze.

Wij willen bovendien waarschuwen voor het gevaar van een sluipende 'illegalisering' of uitsluiting van groepen binnen onze samenleving. Ook wanneer er geen sprake van uitroeiing is, moeten wij die ontwikkeling bestrijden.

Drs. Machiel Keestra is filosoof. Dit stuk is mede-ondertekend door: Linda Andriese, Elco Aronstein, Remus Aussen, Rob Aussen, Daniël Bouw, Irene Fiedler, Amos Frank, Jaap Frank, Sabine Frank-Fiedler, Nico Frijda, Jetty van Gelder-Pinto, Wouter Gomperts, Jaqueline de Jong, Frieda Menco, Sabine Micheels, Hannah Nathans, Mieke van Praag – de la Parra, Jutka Rona, Eva Smit, Fred Spier, Wilma Stein, Shifra Wurms.

Een Joods meisje, ondergedoken in Nieuw-Vennep (1942).